

Jyri Humppi

**DIGITAALISEN ALUSTATALOUDEN MAHDOLLI-
SUUDET JA HAASTEET FREELANCER-TYÖNTEKIJÄN
NÄKÖKULMASTA**

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
INFORMAATIOTEKNOLOGIAN TIEDEKUNTA
2023

TIIVISTELMÄ

Humppi, Jyri

Digitaalisen alustatalouden mahdollisuudet ja haasteet freelancer-työntekijän näkökulmasta

Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, 2022, 24 s.

Tietojärjestelmätiede, Kandidaatintutkielma

Ohjaaja(t): Clements, Kati

Digitaalinen alustatalous on uusi liiketoimintamalli, jossa yritykset luovat verkkoalustoja, jotka yhdistävät kuluttajat palveluntarjoajiin mahdollistaen helpon ja tehokkaan tuotteiden sekä palveluiden vaihdon. Freelancer-työntekijät eli sopimusperusteisia palveluita tarjoavat itsenäiset ammattiharjoittajat löytävät yhä enemmän mahdollisuuksia digitaalisesta alustataloudesta. Tämä uusi tapa toimia asettaa kuitenkin haasteita myös freelancer-työntekijöille.

Yksi digitaalisen alustatalouden suurimmista eduista freelancer-työntekijöille on kyky löytää ja päästä käsiksi laajaan valikoimaan potentiaalisia asiakkaita, usein maailmanlaajuisesti. Tämä antaa heille mahdollisuuden laajentaa kattavuuttaan ja mahdollisesti lisätä tulojaan. Lisäksi digitaalinen alustatalous mahdollistaa suuremman joustavuuden ja autonomian työaikojen ja sijainnin suhteen, mikä voi olla houkutteleva monille freelancer-työntekijöille.

Digitaalinen alustatalous tuo myös haasteita. Yksi suurimmista huolenaiheista on työturvallisuuden puute, koska freelancereilla ei ole samoja suojauksia ja etuja kuin perinteisillä työntekijöillä. Lisäksi kilpailu alustataloudessa voi olla kovaa, kun monet palveluntarjoajat kilpailevat samoista asiakkaista. Tämä voi johtaa hintojen laskupaineeseen, mikä saattaa vaikeuttaa freelancerien ansaitsemista reilusti.

Kaiken kaikkiaan digitaalinen alustatalous tarjoaa freelancereille sekä mahdollisuuksia että haasteita. Vaikka se voi tarjota pääsyn laajemmalle joukolle asiakkaita ja enemmän joustavuutta, se sisältää myös mahdollisuuden työpaikan epävarmuuteen ja kovaan kilpailuun.

Asiasanat: digitaalinen alustatalous, freelancer-työ, keikkatyö

ABSTRACT

Humppi, Jyri

Possibilities and challenges in the digital platform economy from a freelance workers point of view

Jyväskylä: University of Jyväskylä, 2022, 24 pp.

Information Systems, Bachelor's Thesis

Supervisor(s): Clements, Kati

The digital platform economy is a new business model in which companies create online platforms that connect consumers with service providers, allowing for easy and efficient exchange of goods and services. Freelancers, who are self-employed individuals providing services on a contract basis, are increasingly finding opportunities within the digital platform economy. However, this new way of doing business also presents some challenges for freelancers.

One of the main advantages of the digital platform economy for freelancers is the ability to find and access a wide range of potential clients, often on a global scale. This allows them to expand their reach and potentially increase their income. Additionally, the digital platform economy allows for greater flexibility and autonomy in terms of working hours and location, which can be attractive to many freelancers.

The digital platform economy also presents some challenges. One of the main concerns is the lack of job security, as freelancers do not have the same protections and benefits as traditional employees. In addition, the competition within the platform economy can be intense, with many service providers vying for the same clients. This can lead to downward pressure on prices, potentially making it difficult for freelancers to earn a fair wage.

Overall, the digital platform economy offers both opportunities and challenges for freelancers. While it can provide access to a wider range of clients and greater flexibility, it also comes with the potential for job insecurity and intense competition.

Keywords: digital platform economy, freelancer work, gig work

KUVIOT

KUVIO 1 Digitaalisen alustatalouden käsitelmä.....	10
--	----

TAULUKOT

TAULUKKO 1 Työvoiman ylitarjonta yhdellä suurella alustalla	16
---	----

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

KUVIOT

TAULUKOT

1	JOHDANTO.....	6
2	DIGITAALINEN ALUSTATALOUS.....	8
	2.1 Määritelmä.....	8
	2.2 Digitaalisen alustatalouden historia	11
	2.3 Erilaisia digitaalisia alustoja.....	11
3	FREELANCER-TYÖ.....	13
	3.1 Freelancer-työn määritelmä	13
	3.2 Freelancer-työn kehittyminen.....	14
4	DIGITAALISEN ALUSTATALOUDEN MAHDOLLISUUDET JA HAASTEET FREELANCER-TYÖNTEKIJÄN NÄKÖKULMASTA.....	15
	4.1 Digitaalisen alustatalouden mahdollisuudet.....	15
	4.2 Digitaalisen alustatalouden haasteet	16
5	YHTEENVETO JA JATKOTUTKIMUSAIHEET	18
	LÄHTEET	21

1 JOHDANTO

Digitaalinen alustatalous ja freelancer-työnteko ovat yleistyneet lähivuosina digitaalisten alustojen sekä keikkatyön yleistyessä maailmanlaajuisesti. Tätä kehitystä on edistänyt teknologian kehitys, joka on helpottanut yksityishenkilöiden ja yritysten yhteydenpitoa ja asiointia keskenään. Tämän seurauksena digitaalisesta alustataloudesta on tullut tärkeä osa globaalia taloutta, ja freelancer-työstä on tullut merkittävä työllistäjä monelle työntekijälle. (M. Kenney, 2016) Digitaalinen alustatalous tarkoittaa digitaalisten alustojen hyödyntämistä tuotteiden tai palveluiden myynnissä (Schmidt, F. A. 2017). Näistä digitaalisista alustoista monelle tuttuja ovat esimerkiksi Amazon, Uber tai Airbnb.

Tässä kandidaatintutkielmassa tarkastellaan monipuolisesti olemassa olevaa tutkimusta digitaalisesta alustataloudesta sekä freelancer-työstä. Tutkimuksessa käydään myös läpi digitaalisen alustatalouden luomia haasteita sekä mahdollisuuksia. Haasteita ja mahdollisuuksia tarkastellaan freelancer-työntekijän näkökulmasta. Tutkimus toteutetaan kirjallisuuskatsauksena ja tutkimuksen tutkimuskysymyksenä toimii: *”Millaisia mahdollisuuksia ja haasteita freelancer-työntekijä voi kohdata digitaalista alustataloutta hyödyntäessään.”* Tutkimuksessa käytetty kirjallisuus on pääosin haettu Google Scholarista sekä JYKDOK:sta. Hakusanoina kirjallisuutta etsiessä on käytetty ”platform economy”, ”freelance work”, ”gig work”, ”online work” ja ”self employment”. Löytyneen kirjallisuuden lähdeluettelon sisältämiä lähteitä on myös hyödynnetty tutkielman kirjoittamisessa.

Tämän kandidaatintutkielman päätarkoituksena on tehostaa ja helpottaa freelancer työntekijän toimintaa digitaalisilla alustoilla rajaamalla alustojen käyttöön ja luonteeseen liittyviä erilaisia haasteita sekä mahdollisuuksia. Tutkimuksen tarkoituksena on kuitenkin myös auttaa digitaalisten alustojen omistajia sekä ylläpitäjiä parantamaan ja kehittämään omia palveluitaan tulevaisuudessa.

Tutkielma sisältää kolme päälukua. Ensimmäisessä pääluvussa käsitellään digitaalisen alustatalouden termistöä, historiaa sekä erilaisia digitaalisia alustoja. Toisessa pääluvussa tarkastellaan freelancer-työn määritelmää sekä freelancer-työn kehittymistä vuosien varrella. Kolmannessa pääluvussa avataan erilaisia mahdollisuuksia sekä haasteita, joita freelancer-työntekijä saattaa kohdata

digitaalista alustataloutta hyödyntäessään. Tutkielman viimeinen luku sisältää yhteenvedon sekä mahdollisia jatkotutkimusaiheita.

Aiempi tutkimus aiheesta on keskittynyt hyvin pitkälti digitaalisen alustatalouden luonteeseen sekä yksittäisten alustojen ja koko ilmiön ominaisuuksiin. Tutkimuksista saatua tietoa voidaan hyödyntää tämän tutkimuksen yhteydessä rajaamaan näkökulmaa freelancer työntekijöiden arkeen alustojen parissa.

2 DIGITAALINEN ALUSTATALOUS

Tämän luvun tarkoituksena on selittää digitaalisen alustatalouden termistöä sekä ominaisuuksia kirjallisuuden perusteella. Tässä luvussa myös esitellään, kuinka digitaalinen alustatalous on kehittynyt vuosien saatossa ja yleistynyt ilmiönä. Luvun lopuksi esitellään erilaisia digitaalisen alustatalouden alustoja, alustatyyppisiä ja niiden ominaisuuksia sekä toimintatapoja yleisesti.

2.1 Määritelmä

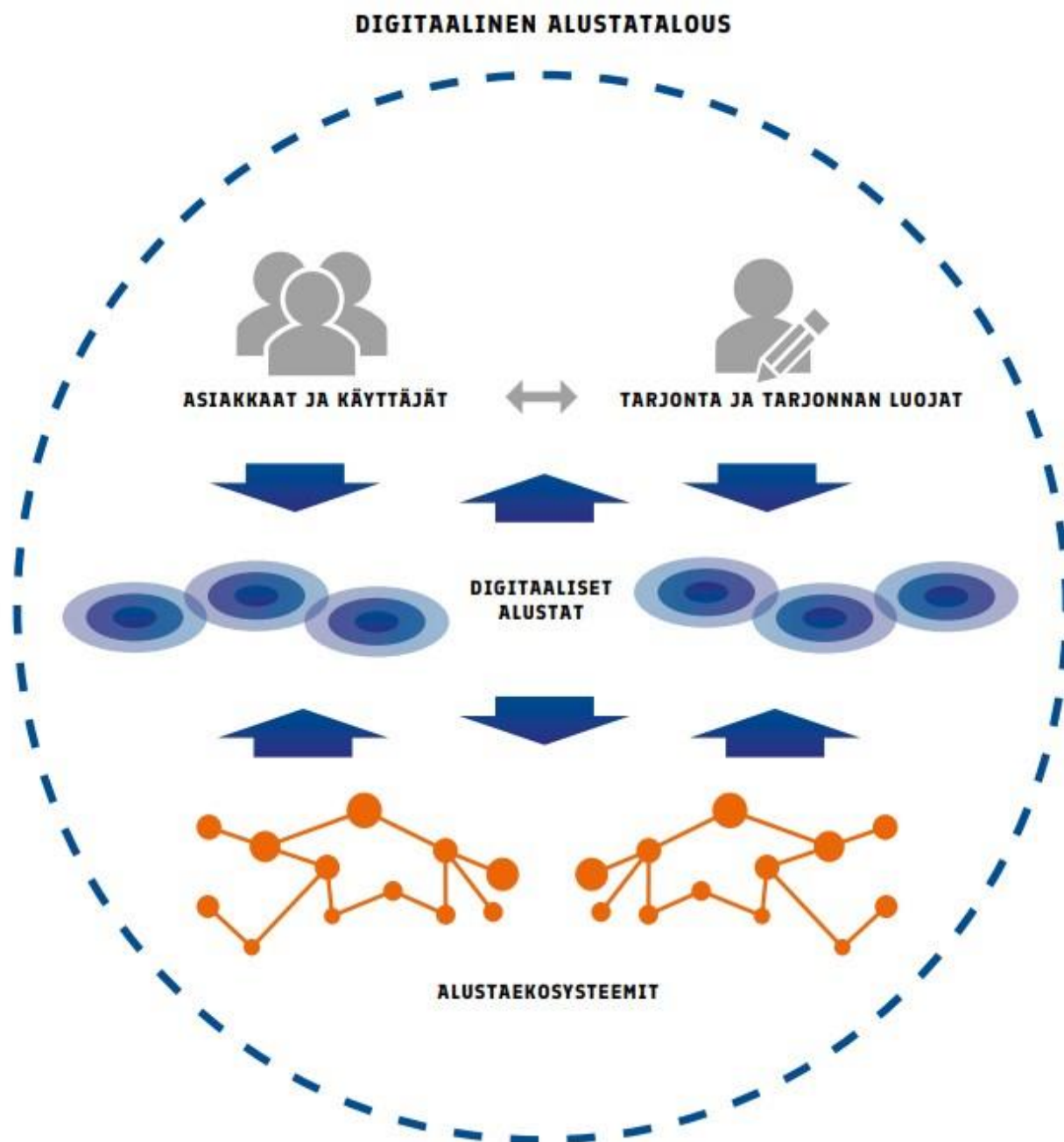
Monelle nykyään hyvinkin tutut digitaaliset alustat, kuten Uber tai Airbnb ovat osa uutta organisaatiomuotoa eli digitaalista alustataloutta, joka perustuu alustojen, alustoista riippuvaisten yritysten sekä käyttäjien väliseen vuorovaikutukseen ja kauppaan (Kenney & Zysman, 2016). Ilmiöstä käytetään myös jossain yhteyksissä termiä alustakapitalismi digitaalisen alustatalouden lisäksi (Srnicek, 2017). Alustatalous itsessään ei ole niinkään valtavan uusi ilmiö, mutta digitalisoituminen on vaikuttanut sen kasvuun räjähdysmäisesti. Alustatalouden digitalisaatio on mahdollistanut alustoja tarjoaville yrityksille huomattavia etuja, sillä esimerkiksi valtaviin datamääriin liikuttaminen sekä säilyttäminen on ajan myötä muuttunut aina vain helpommaksi. Myös yhteydet muihin yrityksiin sekä käyttäjiin ovat helpottuneet ja tämän myötä kaikki markkinoiden osapuolet hyötyvät digitaalisesta kehityksestä alustatalouden piirissä. (Parker ym., 2016)

Digitaalisen alustatalouden alle mahtuu useita erilaisia termejä, jotka kuvailevat käyttäjien vuorovaikutusta eri tavoilla. Digitaalisesta alustataloudesta käytetään usein nimityksiä jakamistalous, vertaisverkkotalous tai on-demand-talous, mutta monesti digitaalinen alustatalous on vähemmän näiden termien kuvailemaa ”jakamista” käyttäjien välillä. Usein näitä nimityksiä käytettäessä kuvaillaan perinteistä digitaalista alustataloutta, joka perustuu tavallisiin markkinatransaktioihin, joissa vaihdetaan tavaroita tai palveluita. Tämän vuoksi Draho-koupil ja Fabo (2016) esittävät digitaalisen alustatalouden olevan termi ilmiölle, jossa internetalustoja hyödynnetään alentamaan palveluiden väliaikaisesta saatavuudesta sekä työvoiman ulkoistamisesta aiheutuvia kustannuksia. (Draho-koupil & Fabo, 2016)

Aikaisemman tutkimuksen perusteella Acs, Song, Szerb, Audretsch ja Komlósi (2021) ehdottavat digitaalisen alustatalouden termin jakautuvan kolmeen osaan, jotka ovat digitaalinen teknologiainfrastrukturi, monipuoliset digitaaliset alustat sekä alustapohjaiset ekosysteemit. Monipuolisten digitaalisten alustojen nousua on tukenut kehitys informaatio- ja kommunikaatioteknologioiden sekä yritysten teknologia-avoimuus. Alustapohjaiset ekosysteemit poikkeavat perinteisistä usein paikkasidonnaisista yrittäjäyryysekosysteemeistä siten, että alustapohjaiset ekosysteemit ovat globaali ilmiö eivätkä ne ole sidottuina paikkaan. Viimeinen digitaalisen alustatalouden osa on digitaalinen

teknologiainfrastruktuuri. Digitaalisten teknologioiden kehittyessä palvelupohjaisemmiksi sekä sosiaaliseen maailmaan upotetummiksi, tarvitaan avoimempaa, dynaamisempaa ja globaalimpaa tapaa tarkastella digitaalista infrastruktuuria (Tilson, Lyytinen & Sørensen, 2010). Digitaalinen teknologiainfrastruktuuri on siis sosiaalisesti upotettu järjestelmä, johon kuuluu ihmiskomponentteja, järjestelmiä, verkkoja sekä prosesseja.

Yksinkertaisimmillaan digitaalinen alustatalous on neljästä toistensa kanssa vuorovaikuttavasta osasta rakentuva markkina. Keskeisenä näistä osista toimivat digitaaliset alustat, joiden avulla palveluntarjoajat sekä käyttäjät rakentavat yhdessä arvoa esimerkiksi yhteisesti jaetun datan avulla. Käyttäjien ja palveluntarjoajien lisäksi digitaaliset alustat vuorovaikuttavat digitaalisten alustaekosysteemien kanssa ja tämä mahdollistaa sen, että palveluntarjoajat pystyvät yhdessä kumppaniensa kanssa tuottamaan lisäarvoa kaikille osapuolille kehittämällä yhteisiä toisiaan tukevia kokonaisuuksia. Tämä vuorovaikutus on kuvattu alla olevassa alustatalouden käsitelmässä kuvio 1. (Viitanen, Paajanen, Loikkanen & Koivistoinen, 2017)

Kuvio 1 Digitaalisen alustatalouden käsitelmä

2.2 Digitaalisen alustatalouden historia

Miten digitaalinen alustatalous on sitten syntynyt? Aiemmin luvussa 2.1 mainitut Uber ja Airbnb ovat olleet olemassa jo yli vuosikymmenen ajan. Suuresta 2000-luvun lamasta syntynyt tarve työlle auttoi yrityksiä keräämään suuren joukon työntekijöitä. Digitaalinen alustatalous on kasvanut hurjasti lamasta asti ja nykyään siihen kuuluu valtava määrä erilaisia alustoja, jotka tarjoavat monipuolisia tapoja vaihtaa palveluita ja hyödykkeitä digitaalisten keinojen välityksellä. Alun perin hyödykkeiden ja palveluiden vaihtamisen digitalisoitumisen trendi on alkanut minitietokoneiden synnystä 1970-luvulla, kotitietokoneiden yleistymisestä 1980-luvulla sekä internetin laajenemisesta 1990-luvulta alkaen. Markkinoiden digitalisoitumisen lisäksi uudet digiaikakauden syntyneet yritykset monesti sivuuttavat perinteiset markkinat kokonaan ja luovat alustatalouden avulla kokonaan uusia markkinoita. Kokonaan uusista markkinoista esimerkkinä toimivat erilaiset suoratoistopalvelut, jotka ovat syntyneet 2000-luvulla sivuttaen kokonaan perinteiset mediamarkkinat. (Vallas, 2020.)

2.3 Erilaisia digitaalisia alustoja

Ymmärtääksemme tarkemmin digitaalista alustataloutta tulee meidän käsitellä, miten alustat määritellään yleisesti. Kenney ja Zysman (2015) ovat keränneet seitsemän kategorian, jotka auttavat meitä ymmärtämään alustoja alustatalouden kontekstissa (Kenney & Zysman, 2015).

1. Alustat alustoille
Itsessään internet on jo alusta, jonka pohjalle koko digitaalinen alustatalous perustuu, mutta myös vaikkapa yritykset voivat tarjota alustan alustoille esimerkiksi Amazonin pilvipalveluiden muodossa.
2. Alustat, jotka välittävät työtä
Työtä välittäviä alustoja voidaan kuvailla elektronisina headhuntereina. Niiden avulla pystyy tekemään jatkuvaa työtä esimerkiksi Upwork -palvelun avulla tai tekemään kertaluontoista keikkatyötä esimerkiksi Task Rabbit -palvelun kautta.
3. Alustat, jotka tarjoavat online -työkaluja
Palvelut kuten GitHub tarjoavat käyttäjilleen open source -ohjelmistotyökaluja, joita kuka vain voi käyttää hyödykseen.
4. Elektroniset myyntialustat fyysisille tuotteille
Palvelut, kuten eBay sekä Etsy tarjoavat käyttäjille mahdollisuuden myydä ja ostaa fyysisiä tuotteita elektronisessa markkinapaikassa.
5. Alustat, jotka pyrkivät muuttamaan palvelualaa.
Useat palvelut, kuten Uber sekä Airbnb ovat esimerkkejä alustoista, joiden tarkoituksena muuttaa palvelualaa tekemällä henkilökohtaisista hyödykkeistä sijoitushyödykkeitä.

6. Alustat, jotka ovat välikätenä rahoituksessa
Palvelut, kuten Indiegogo ja Kickstarter tarjoavat käyttäjille uudenlaisen tavan kerätä rahoitusta erilaisiin tarkoituksiin.
7. Sosiaalisten ja poliittisten organisaatioiden alustat

3 FREELANCER-TYÖ

Tämän luvun tarkoituksena on selvittää, mitä freelancer-työnteolla tarkoitetaan sekä miksi freelancer-työntekoon ryhdytään. Luvussa on tarkoitus luoda katsaus myös freelancer-työnteon paikasta normaalin palkkatyön ja yrittäjyyden välimaastossa. Luvun yleisenä tarkoituksena on antaa lukijalle laaja kuva freelancer-työnteon ominaisuuksista sekä erilaisista keinoista, joilla työtä voi tehdä.

3.1 Freelancer-työn määritelmä

2020-luvulla työtä on yhä helpompi tehdä niin sanotusta normaalista palkkatyöstä poiketen. Monet haluavat työllistää itsensä ilma vakiintunutta työsopimusta yhden yrityksen kanssa, mutta monet eivät silti koe kuuluvansa yksityisyrittäjien kastiin. Freelancer-työskentely on yksi kasvavista nykyajan työntekomahdollisuuksista työmarkkinoilla ja tämä trendi perustuu digitalisaatioon sekä sen tuomaan verkostoitumisen ja asiakaskunnan löytämisen helpottumiseen. Freelancer-työntekijät rakentavat uransa niin sanottuun tavallisen palkkatyön ja yksityisyrittäjyyden välimaastoon, mutta monesti freelancer-työ on myös tuomassa lisätuloja normaalista palkkatyön tai yrittäjyyden ohella. Freelancer-työtä tehdään usein lyhyissä osissa ja täten toimeentulo ei ole aina taattu ja monet freelancer-työntekijät ovatkin käyttäneet freelancer-työstä saatua kokemusta porttina muuhun työelämään. (Pärnänen & Sutela, 2014)

Freelancer-työtä kuvaillaan usein keikkatyönä, jota suoritetaan monesti pätkissä tai lyhyiden sopimusten puitteissa. Monet yritykset, kuten Uber tai Deliveroo hyödyntävät freelancer-työntekijöitä lyhyissä keikkatoissa, jotka poikkeavat normaalista palkkatyöstä. Tavallisen palkkatyöntekijän sijaan freelancer-työntekijät elättävät itseään olemalla ajan ja paikan suhteen taipuisia työntekijöitä, jotka siirtyvät nopeasti ja helposti keikasta toiseen. (Stanford, 2017) Työntantajilla ei ole myöskään aina tarvetta palkata työntekijöitä vakituiseen työsuhteeseen, vaan he haluavat hyödyntää freelancer-työntekijöitä lyhyemmissä toimeksiannoissa. Tämän takia freelancereilla on usein monia eri sopimuksia sekä työtoimeksiantajia yhtäaikaisesti. On myös olemassa aloja, joilla perinteistä työsuhteesta tehtyä palkkatyötä ei ole mahdollista suorittaa helposti, vaan ammatinharjoittajat ovat oletusarvoisesti freelancer-työntekijöitä. Esimerkiksi monet kosmetologit, näyttelijät, kampaajat sekä kuljetusalan työntekijät eivät näe, että normaali palkkatyö olisi heidän alallaan mahdollinen keino työllistyä. (Pärnänen & Sutela, 2014)

Van den Bornin (2009) mukaan Freelancer-työntekijät eroavat muista yksityisyrittäjistä muutamilla avaintavoilla. Yksityisyrittäjät myyvät usein jatkuvia ja käsinkosketeltavia tuotteita tai palveluita, jotka monesti valmistetaan muiden tuottajien toimesta. Van den Born (2009) erottelee freelancer-työntekijät

tavallisista yksityisyrittäjistä siten, että freelancerit eivät myy mitään muuta kuin vain omaa ammattitietoaan, sekä taitoaan. Tämän vuoksi hän näkee, että freelancer-työntekijälle arvokkainta on henkilöpääoma ja finanssipääoma on toissijaista verrattuna tavallisiin yksityisyrittäjiin. Freelancerit eroavat yksityisyrittäjistä myös siten, että he eivät palkkaa lisätyövoimaa vaan tekevät kaiken työn itse. Täten freelancer-työntekijän ei tarvitse kuluttaa voimavarojaan johtamistaitoihin tai hallinnollisiin taitoihin, jotka ovat monelle yksityisyrittäjälle elinehto. (Van den Born, 2009)

3.2 Freelancer-työn kehittyminen

Vaikka, monet kokevat freelancer-työn olevan moderni ilmiö, on freelancereita ollut olemassa jo hyvin pitkään. Esimerkiksi taiteilijat ovat hyvin harvoin olleet palkkatyössä ja jo keskiajalla ranskalaiset, saksalaiset, itävaltalaiset, espanjalaiset sekä italialaiset taiteilijat ovat tehneet työtä keikkatyönä. Tietenkään freelancer-työntekijän termiä ei ollut silloin vielä olemassa, mutta jo silloin taiteilijat toimivat freelancer-työntekijöinä, jotka saivat tulonsa komissioista ja erinäisistä rahastoista. Monet nykyaikana yleistyneet freelancer-työn piirteet ovat siis olleet olemassa jo satoja vuosia. (Woronkowicz, 2019) Ensimmäinen freelancer-työhön viittaava termi on syntynyt 1970-luvulla Massachusettsin teknologisessa instituutissa. Silloin itseään keikkatyöllä työllistäviä ihmisiä kutsuttiin rajattomiksi työntekijöiksi, koska työnteko ei ollut heille työnantaja tai lokaatoriippuvaista. (Kazi, Ysoff, Khan & Kazi, 2014)

Yritysten yksityistyminen, organisaatioiden sisäiset muutokset sekä markkinoiden säädosmuutokset ovat yhdessä teknologian kehityksen kanssa mahdollistaneet freelancer-työnteon kasvun lähivuosikymmeninä niin työntekijän kuin yritystenkin näkökulmasta. Freelancer-työntekijöiden palkkaaminen on ollut hyvä tapa pienentää yrityksen kustannuksia ja tavoitella numeerista taipuvuutta. (Kazi ym., 2014) Nykypäivänä digitaaliset alustat tarjoavat freelancer-työntekijöille kokonaan uusia mahdollisuuksia, jotka tuovat mukanaan useiden hyötyjen lisäksi riskejä ja haasteita. Digitalisoituminen on nopeuttanut freelancer-työntekijöiden määrän kasvua huomattavasti varsinkin nuoremmissa sukupolvissa. (Sutherland, Jarrahi, Dunn & Nelson 2019) Nykyään suuri enemmistö eli noin 23 miljoonaa Euroopan itsensä työllistäjää on freelancer-työntekijöitä ja on huomattu, että freelancerit ovat huomattavasti sisukkaampia ja kestävämpiä talouden laskusuhdanteessa. (Mettler & Williams, 2011) Tarkastelemme myöhemmin luvussa 4. haasteita ja mahdollisuuksia, joita digitalisaatio ja digitaalinen alustatalous tuovat freelancer-työhön.

4 DIGITAALISEN ALUSTATALOUDEN MAHDOLLI- SUUDET JA HAASTEET FREELANCER-TYÖNTEKI- JÄN NÄKÖKULMASTA

Tässä luvussa luodaan katsaus digitaalisen alustatalouden luomiin mahdollisuuksiin sekä haasteisiin, joihin freelancer-työntekijä saattaa törmätä hyödyntäessään digitaalista alustataloutta omassa työnteossään. Ensimmäisessä alaluvussa käsitellään digitaalisen alustatalouden luomia mahdollisuuksia freelancer-työntekijän näkökulmasta ja toisessa alaluvussa syvennymme taas digitaalisen alustatalouden luomiin haasteisiin.

4.1 Digitaalisen alustatalouden mahdollisuudet

Maaailman nopea digitalisoituminen on tuonut uusia työntekomahdollisuuksia freelancer-työntekijöille digitaalisen alustatalouden muodossa. Digitaalinen alustatalous ja digitaaliset alustat ovat monelle freelancer-työntekijälle hyvin tärkeä tai jopa ainoa tulonlähde, mutta useissa tapauksissa myös digitaalinen alustatalous on mahdollistanut suuremmat tulot, kuin perinteisillä työmarkkinoilla olisi mahdollista saavuttaa. Mahdollisten parempien tulojen lisäksi digitaalisilla alustoilla työskentely voi olla hyvin stimuloivaa sekä kiinnostavaa muihin työmarkkinoihin verrattuna. Monet freelancer-työntekijät suorittavat monimutkaisia tehtäviä, jotka pitävät työn hyvin mielenkiintoisena. Freelancer-työssä digitaaliset alustat tarjoavat myös vapautta sekä joustavuutta työntekoon, jollaista ei yleensä ole saatavissa muissa työkonteksteissa. Suuri mahdollisuus freelancer-työntekijöille digitaalisen alustatalouden parissa on oikeus valita, kenen kanssa työskentelee, milloin työskentelee, missä työskentelee sekä miten työskentelee. (Graham, Lehdonvirta, Wood, Barnard, Hjorth & Simon, 2017)

Verkostoituminen on suuri mahdollisuus freelancer-työntekijöille, jotka hyödyntävät digitaalista alustataloutta. Monet freelancer-työntekijät ovat luo-
neet foorumiverkostoja sekä keskusteluja, joita jokainen työntekijä voi käyttää hyödykseen omassa ammatinharjoituksessaan. Näissä verkostoissa jaetaan usein hyödyllistä informaatiota työstä, työmarkkinoista sekä toisilleen sopivista tai mielenkiintoisista tehtävistä. Monet jakavat myös tietoa esimerkiksi asiakkaiden kanssa toimimisesta sekä asiakkaista, jotka ovat olleet rehellisiä tai epärehellisiä ja. Tämän avulla muut freelancer-työntekijät pystyvät välttämään asiakkaita, jotka eivät esimerkiksi maksa ollenkaan tehdystä työstä tai maksavat myöhässä. (Gray, 2016) Freelancer-työntekijät yrittävät joskus itse kontrolloida heidän työolosuhteitaan kritisoiden avoimesti tehtäviä tai töitä, joista maksetaan liian vähän. He myös usein varoittavat toisiaan ottamasta vastaan töitä, joista maksetaan vähemmän kuin tietty minimimäärä. (Lehdonvirta, 2016)

4.2 Digitaalisen alustatalouden haasteet

Hyvin usea freelancer-työntekijä hyödyntää digitaalista alustataloutta omassa työnteossaan, mutta digitaalisten alustojen tarjoamalla mahdollisuuksilla on myös kääntöpuoli. Digitaalisen alustatalouden hyödyntäminen tuo mukanaan useita haasteita freelancer-työntekijälle. Yksi näistä suurista haasteista on sosiaaliturvan uupuminen sekä epävarmuus työn jatkuvuudesta. Monet freelancer-työntekijät tekevät työtä alustoilla, joita kritisoidaan julkisesti varsinkin vastuullisuuden puutteesta. Työlainsäädäntö, työntekijöiden suojeleminen, turvallisuus- ja terveys säädökset sekä sosiaaliturvamaksut jäävät todella monessa tilanteessa pelkästään yksityisen freelancer-työntekijän vastuulle ja johtaa siihen, että työ prekarisoituu eli muuttuu epävarmaksi. (Schmidt, 2017)

Freelancer-työntekijöiden eli niin sanottujen keikkatyöntekijöiden olosuhteet poikkeavat hieman klassisista yksityisyrittäjistä sillä freelancerit toimivat kokonaan uudessa ekosysteemissä, jonka perustana toimivat internetin alustat. Suuri haaste freelancertyöntekijöille, jotka hyödyntävät digitaalisia alustoja on se, että he joutuvat toimimaan kokonaan alustojen omistajien armoilla, joten heillä on huomattavan vähän itsemääräämisoikeutta oman työnsä hallinnassa. (Wood et al., 2019) Tutkittaessa alustojen ominaisuuksien vaikutusta freelancer-työntekijöihin on huomattu, että freelancer-yrittäjän tulot sekä suurempi epävarmuus työn jatkuvuudesta voi johtua myös suoraan alustan arkkitehtuurista (D’Cruz & Noronha, 2016). Freelancerin-työn jatkuvuuden epävarmuutta lisäävät myös digitaalisten alustojen toiminta algoritmien perusteella. Alustojen algoritmipohjainen toiminta johtaa usein uudenlaisiin epävarmuuden muotoihin sekä informaatioasymmetriaan. (Rosenblat & Stark, 2016)

Kasvava määrä uusia freelancer-työntekijöitä ja lisääntynyt tietoisuus online keikkatyöstä ja globaalista yhdistyneisyydestä on johtanut työvoiman ylitarjontaan monella digitaalisella alustalla. Tämän trendin takia monet freelancer-työntekijät joutuvat kärsimään alityöllisyydestä ja laskevista tuloista varsinkin, jos keikkatyöntekijällä ei ole monia erityisiä taitoja. Alla olevasta taulukosta 1 voidaan huomata, että alityöllistyneitä freelancer-työntekijöitä on huomattavasti enemmän kuin menestyneitä työntekijöitä. (Graham ym., 2017)

Taulukko 1. Työvoiman ylitarjonta yhdellä suurella alustalla, data vuodelta 2016

Maa	Potentiaalinen työvoima	Menestyvät työntekijät	Ylitarjonta
Maaailmanlaajuisen	1,775,500	198,900	1,576,600
Filippiinit	221,100	32,800	188,300
Malesia	11,900	500	11,400

Vietnam	7,700	1000	6,700
Kenia	21,700	1,500	20,200
Nigeria	7,000	200	6800
Etelä-Afrikka	10,200	800	9400

5 YHTEENVETO JA JATKOTUTKIMUSAIHEET

Tässä tutkielmassa käsiteltiin digitaalista alustataloutta sekä freelancer-työtä. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, millaisia mahdollisuuksia sekä haasteita freelancer-työntekijä saattaa kohdata päivittäisessä työssään hyödyntäessään digitaalista alustataloutta. Tutkimus suoritettiin kirjallisuuskatsauksena ja tutkimuksen tutkimuskysymyksenä toimi *”Millaisia mahdollisuuksia ja haasteita freelancer-työntekijä voi kohdata digitaalista alustataloutta hyödyntäessään.”*

Tutkielma aloitettiin kuvailemalla aihetta, sen taustoja sekä motivaatiota tutkielman tekemiseen. Tutkielma itsessään sisälsi kolme päälukua. Ensimmäisessä pääluvussa tarkasteltiin digitaalisen alustatalouden termistöä, historiaa sekä erilaisia digitaalisia alustoja. Toisessa pääluvussa selvitettiin freelancer-työn määritelmä sekä freelancer-työn kehittymistä vuosien varrella. Kolmannen pääluvun tarkoituksena oli tuoda esille millaisia mahdollisuuksia sekä haasteita freelancer-työntekijä saattaa kohdata omassa työssään hyödyntäessään digitaalista alustataloutta.

Tutkielmaa tehdessä huomattiin, että digitaalisen alustatalouden määritelmästä ollaan hyvin samaa mieltä, vaikkakin useita pieniä eriäväisyyksiä löytyy määritelmistä edelleen. Freelancer-työn määritelmää selvitettäessä tuli ilmi, että monet tutkimukset asettavat freelancer-työn joko yksityisyrittäjyyden tai keikka-työn nimitysten alle.

Digitaalisen alustatalouden mahdollisuuksia ja haasteita tutkittaessa selvisi, että digitaalisten alustojen ja freelancer-työn nousu on lisännyt merkittävästi freelancer-työn yleisyyttä ja suosiota. Tämä suuntaus on tarjonnut joustavampia ja monipuolisempia toimeentulomahdollisuuksia yksilöille ja erityisesti niille, joilla on erityistaitoja tai kokemusta. Freelancer-työn yleistyminen digitaalisilla alustoilla on kuitenkin herättänyt huolta myös työturvallisuudesta ja oikeudenmukaisuudesta. Monet freelancerit kohtaavat haasteita jatkuvan työn varmistamisessa ja oikeudenmukaisten hintojen neuvottelussa, mikä johtaa huoleen tämällyyppisen työn kestävydestä. Lisäksi perinteisen työn tarjoamien etujen ja suojan puute voi jättää freelancer-työntekijät alttiiksi taloudelliselle epävarmuudelle ja muille kielteisille seurauksille.

Tulevaisuuden tutkimuksessa tulisi keskittyä digitaalisilla alustoilla tehtävän freelancer-työn pitkän aikavälin vaikutusten ja mahdollisten haittojen kartoittamiseen. Tämä voisi sisältää tutkimusta digitaalisen alustatalouden taloudellisista ja sosiaalisista vaikutuksista sekä arviota olemassa olevista sekä tulevista käytännöistä ja säännöksistä digitaalisilla alustoilla.

LÄHTEET

- Acs, Z. J., Song, A. K., Szerb, L., Audretsch, D. B., & Komlosi, E. (2021). The evolution of the global digital platform economy: 1971–2021. *Small Business Economics*, 57(4), 1629-1659. <https://doi.org/10.1007/s11187-021-00561-x>
- D'Cruz, P., & Noronha, E. (2016). Positives outweighing negatives: the experiences of Indian crowdsourced workers. *Work Organisation, Labour and Globalisation*, 10(1), 44-63. <https://doi.org/10.13169/workorgalaboglob.10.1.0044>
- Drahokoupil, J., & Fabo, B. (2016). The platform economy and the disruption of the employment relationship. ETUI Research Paper-Policy Brief, 5. <https://doi.org/10.2139/ssrn.2809517>
- Graham, M., Lehdonvirta, V., Wood, A., Barnard, H., Hjorth, I., & D Simon, P. (2017). The risks and rewards of online gig work at the global margins. <https://ora.ox.ac.uk/objects/uuid:8c791d5a-e3a5-4a59-9b93-fbabea881554>
- Gray, M. L., Suri, S., Ali, S. S., & Kulkarni, D. (2016, February). The crowd is a collaborative network. In Proceedings of the 19th ACM conference on computer-supported cooperative work & social computing (pp. 134-147). <https://doi.org/10.1145/2818048.2819942>
- Kazi, A. G., Yusoff, R. M., Khan, A., & Kazi, S. (2014). The freelancer: A conceptual review. *Sains Humanika*, 2(3). <https://doi.org/10.11113/sh.v2n3.428>
- Kenney, M., & Zysman, J. (2015, June). Choosing a future in the platform economy: the implications and consequences of digital platforms. In Kauffman Foundation New Entrepreneurial Growth Conference (Vol. 156160, No. 18, pp. 1689-1699). sn.
- Kenney, M., & Zysman, J. (2016). The rise of the platform economy. *Issues in science and technology*, 32(3), 61.
- Lehdonvirta, V. (2016). Algorithms that divide and unite: delocalisation, identity and collective action in 'microwork'. In *Space, place and global digital work* (pp. 53-80). Palgrave Macmillan, London. https://doi.org/10.1057/978-1-137-48087-3_4
- Loikkanen, V. A. L. T. O., Koivistoinen, A., VIITANEN, J., & PAAJANEN, R. (2017). *Digitaalisen Alustatalouden Tiekartasto*. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö.
- Mettler, A., & Williams, A. D. (2011). The rise of the micro-multinational: How freelancers and technology-savvy start-ups are driving growth, jobs and innovation. *Lisbon Council Policy Brief*, 5(3), 1-28. https://lisboncouncil.net/wp-content/uploads/2020/08/LISBON_COUNCIL_Rise_of_the_MicroMultinational.pdf
- Parker, G. G., Van Alstyne, M. W., & Choudary, S. P. (2016). *Platform revolution: How networked markets are transforming the economy and how to make them work for you*. WW Norton & Company.

- Pärnänen, A., & Sutela, H. (2014). *Itsensäyöllistäjät Suomessa 2013*.
https://www.stat.fi/tup/julkaisut/tiedostot/julkaisuluetelo/yits_201400_2014_12305_net.pdf
- Rosenblat, A., & Stark, L. (2016). Algorithmic labor and information asymmetries: A case study of Uber's drivers. *International journal of communication*, 10, 27. <https://doi.org/10.2139/ssrn.2686227>
- Schmidt, F. A. (2017). Digital labour markets in the platform economy. *Mapping the Political Challenges of Crowd Work and Gig Work*, 7, 2016.
- Srnicek, N. (2017). *Platform capitalism*. John Wiley & Sons.
- Stanford, J. (2017). The resurgence of gig work: Historical and theoretical perspectives. *The Economic and Labour Relations Review*, 28(3), 382-401. <https://doi.org/10.1177/1035304617724303>
- Sutherland, W., Jarrahi, M. H., Dunn, M., & Nelson, S. B. (2020). Work precarity and gig literacies in online freelancing. *Work, Employment and Society*, 34(3), 457-475. <https://doi.org/10.1177/0950017019886511>
- Tilson, D., Lyytinen, K., & Sørensen, C. (2010). Research commentary – Digital infrastructures: The missing IS research agenda. *Information systems research*, 21(4), 748-759. <https://doi.org/10.1287/isre.1100.0318>
- Vallas, S., & Schor, J. B. (2020). What do platforms do? Understanding the gig economy. *Annual Review of Sociology*, 46(1), 273-294. <https://doi.org/10.1146/annurev-soc-121919-054857>
- Van den Born, J. A. (2009). The drivers of career success of the job-hopping professional in the new networked economy: The challenges of being an entrepreneur and an employee. *Born to Grow*. <https://dspace.library.uu.nl/handle/1874/33525>
- Wood, A. J., Graham, M., Lehdonvirta, V., & Hjorth, I. (2019). Good gig, bad gig: autonomy and algorithmic control in the global gig economy. *Work, Employment and Society*, 33(1), 56-75. <https://doi.org/10.1177/0950017018785616>
- Woronkowicz, J., & Noonan, D. S. (2019). Who goes freelance? The determinants of self-employment for artists. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 43(4), 651-672. <https://doi.org/10.1177/1042258717728067>